

УДК 378:373.2.011.3-051-044.337:[37.016:502/504:37](045)
DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.70-3.35>

О. М. Пинзеник

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти
Мукачівського державного університету

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ЕКОЛОГО-ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ

У статті розглядається проблема удосконалення підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до здійснення еколого-природничої освіти. Еколого-природнича освіта – процес, що об'єднує засвоєння знань природничого характеру та природоохоронних умінь, які здобуваються у процесі навчання, а також особистісних якостей, що визначають характер поведінки людини в природі. Проблема становлення еколого-педагогічної освіти майбутнього вихователя дітей дошкільного віку розглядається як обов'язковий чинник його професійної підготовки. Вплив цього чинника повинен виявитися у вдосконаленні всіх компонентів педагогічного процесу закладу дошкільної освіти, сприяти створенню умов для повної переорієнтації пріоритетів у вихованні дітей, забезпеченню якісно нового тлумачення сутності співіснування людини як частини природи з позиції гуманізму та духовності. Численні науково-педагогічні дослідження доводять, що формування елементарних знань про взаємозв'язки та взаємозалежності в природі повинно розпочинати своє упровадження у систему освіти та виховання дошкільників, адже саме у цей час формується основа світоглядних рис людини та її взаємовідносин з довкіллям. Серед засобів підвищення якості природничої освіти розглядається дослідно-пошукова діяльність студентів, спрямована на систематизацію та розширення знань майбутніх педагогів про взаємозв'язки та взаємозалежності в природі, дослідження природи рідного краю, проєктування та моделювання роботи з формування природничої компетентності з дітьми дошкільного віку. Під пошуково-дослідницькою діяльністю студентів сьогодні розуміється така форма організації навчально-виховного процесу закладу вищої освіти, яка пов'язана з вирішенням студентами творчого, дослідницького завдання із задалегідь невідомим результатом у різноманітних галузях дошкільної освіти, передбачаючи наявність основних етапів. Метою пошуково-дослідної діяльності студентів є стимулювання розвитку інтелектуально-творчого потенціалу майбутнього педагога через розвиток та удосконалення пошуково-дослідницьких здібностей та навичок дослідницької поведінки. Завданням організації пошуково-дослідної діяльності є розширення знань та уявлень про навколишній світ, природу рідного краю відповідно до програми засвоєння дисциплін природознавчого циклу («Основи природознавства з методикою», «Методика ознайомлення з природою та екологічне виховання дошкільників»), формувати вміння працювати з різноманітними джерелами інформації, здійснювати відбір найбільш значущого змісту із наявного інформаційного масиву, формувати науково-дослідницькі навички як у процесі вивчення природи рідного краю, так під час здійснення еколого-педагогічної освіти дитини дошкільного віку.

Ключові слова: екологічне виховання, екологічна культура, еколого-природнича освіта, підготовка педагога.

Постановка проблеми. Проблема становлення еколого-природничої освіти майбутнього вихователя дітей дошкільного віку розглядається як обов'язковий чинник його професійної підготовки. Вплив цього чинника повинен виявитися у вдосконаленні всіх компонентів педагогічного процесу закладу дошкільної освіти, сприяти створенню умов для повної переорієнтації пріоритетів у вихованні дітей, забезпеченню якісно нового тлумачення сутності співіснування людини як частини природи з позиції гуманізму та духовності [1, с. 112].

Завдання еколого-природничої освіти, що визначені оновленими державними стандартами

освіти, зумовлюють актуалізацію вказаної проблеми як умови її реалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему підготовки спеціалістів у закладах вищої освіти досліджували А. Алексюк, Л. Артемова, Ю. Бабанський, В. Безпалько, С. Бобришева, В. Бондар, В. Вергасов, І. Зязюн, Н. Лисенко, Т. Михалева, О. Мороз, Г. Підкурманна, О. Шаров, В. Ямпольський та інші. В дослідженнях розкриваються зміст, методи, форми та технології навчання студентів. Особлива роль відводиться формуванню фахових умінь та окремих рис характеру майбутніх педагогів дітей дошкільного віку, що й вимагає перегляду змісту

та технологій навчання дисциплін природознавчого циклу в умовах професійної освіти.

Теоретичні дослідження процесу підготовки майбутніх педагогів до реалізації завдань екологічного виховання та ознайомлення з природою висвітлені в працях вчених Г. Марочко, Л. Міщик, А. Ненос, С. Ніколаєвої, З. Плохій, П. Саморукової, Ю. Шуйського, Н. Лисенко, Н. Горопахи. Спеціальними дослідженнями Н. Лисенко порушує актуальну тему екологічного виховання дітей дошкільного віку, організації процесу формування уявлень і знань дошкільників про природу і людину через призму ціннісних орієнтацій [2]. Численні науково-педагогічні дослідження доводять, що формування елементарних знань про взаємозв'язки та взаємозалежності в природі повинно розпочинати своє упродовження у систему освіти та виховання дошкільників, адже саме у цей час формується основа світоглядних рис людини та її взаємовідносин з довкіллям. Науково-теоретичні основи екологічного виховання та освіти висвітлено у дослідженнях Н. Лисенко, Г. Бельської, Н. Кот, З. Плохій, Д. Струнникової та інших. Саме вони доводять залежність успіху екологічного виховання та екологічної освіти дітей дошкільного віку від рівня екологічної освіченості вихователя. Серед проблем та напрямів природничої освіти майбутніх педагогів розглядалися питання педагогічної взаємодії педагога й дитини у процесі формування природничої компетентності (Г. Бельська), використання потенційних можливостей довкілля у процесі фахового професійного становлення майбутнього педагога (Л. Завгородня), використання технології проєктів у процесі планування та організації роботи з природознавства (Л. Крайнова), формування екологічної культури майбутнього вихователя дітей дошкільного віку (Н. Лисенко), здійснення особистісно орієнтованого підходу у процесі організації пізнавальної діяльності в природі (Л. Козак).

Слід наголосити, що сучасні дослідники проблеми професійної підготовки майбутніх педагогів визначають основою успішного становлення фахівця дошкільної освіти саме вміння здійснювати успішний розвиток особистості дитини. Саме компетентність педагога у природничій сфері, пов'язаній з охороною, збереженням та примноженням природних багатств, і є основою екологічного виховання дитини. При цьому майбутній вихователь є не тільки носієм знань, але й володіє пошуково-дослідними уміннями, має стійку потребу у спілкуванні з природою, а також обізнаний з методикою використання методів безпосереднього та опосередкованого ознайомлення з природою [3, с. 127].

Мета статті – здійснити аналіз проблеми підготовки фахівців дошкільної освіти до організації процесу розвитку та виховання дітей дошкільного віку у світлі завдань екологічної освіти та формування природничої компетентності.

Виклад основного матеріалу. Серед досліджень проблеми еколого-природничої освіти майбутнього педагога наявні значні досягнення, що стосуються формування системи знань про довкілля, організаційних питань педагогічної діяльності екологічного змісту. Основною думкою авторів є те, що для ефективного здійснення та реалізації завдань екологічного виховання дитини має бути сформована система цінностей природоохоронного змісту самого вихователя. Впливати на поведінку дитини може той педагог, який володіє високою екологічною культурою, адже лише у цьому разі здійснюватиметься вплив на дитячу поведінку.

Дослідження переконливо доводять, що рівень теоретичних знань екологічного змісту, які отримують майбутні педагоги, є достатньо високим. Проте знання мають здебільшого теоретичний характер, відмічається відсутність практичних навичок та вмінь організації еколого-природничої освіти. Увага дослідників сфокусована на професійній підготовці майбутнього вихователя, її змістовому, процесуальному оновленні та виході на компетентісний рівень оцінки її результатів. У цьому контексті розглядається й проблема підготовки майбутніх фахівців до реалізації завдань еколого-природничої освіти дошкільників як часткова щодо означеної [4]. Відчувається також нестача нових тенденцій і новаторства у підготовці майбутніх фахівців до здійснення еколого-природничої освіти дошкільників, обмежено ознайомлення з досвідом роботи з питань формування природничих знань та природоохоронних умінь, недостатньо здійснюється обмін навчально-виховними технологіями екологічного спрямування.

Таким чином, у процесі вивчення дисциплін природознавчого циклу майбутні вихователі дітей дошкільного віку мають можливість отримати якісні теоретичні знання, але при цьому недостатній рівень практичної підготовки негативно впливає на якість еколого-природничої освіти дошкільників.

Саме це й актуалізує аспекти формування екологічної культури майбутнього педагога, оскільки її відсутність є причиною екологічної невихованості, що відображається у поверхових соціально-екологічних знаннях та знаннях норм і правил поведінки, негативному ставленні до діяльності в природі та виявленні байдужості до живих природних об'єктів, що є неможливим для педагогічної діяльності. Адже її мета спрямована на створення сприятливих умов для розвитку особистості дошкільника, задоволення його психічних та духовних потреб. Майбутній вихователь дітей дошкільного віку повинен володіти не тільки педагогічними методами діагностики, методиками організації навчально-виховного процесу в дошкільному закладі, але й уміти застосовувати

їх у нових соціально-педагогічних умовах виховання, формування та розвитку особистості, а також глибокими знаннями про взаємозв'язки та взаємозалежності у природі та переконаннями у необхідності природоохоронної діяльності [3].

Зазначені положення свідчать про актуальність дослідження проблеми формування екологічної культури майбутнього вихователя дошкільного закладу.

Необхідність екологічної освіти й виховання молоді зумовлена потребами сьогодення, найбільш актуальною серед яких є збереження природного середовища, сприятливого для здоров'я і життя людини. Тому екологічна підготовка студентів розглядається як один із найнеобхідніших складників вищої освіти.

Обираючи проблему дослідження, ми виявили певні суперечності. З одного боку, підвищився рівень вимог до екологічної підготовки випускників вищих навчальних закладів у зв'язку з переходом України до нових форм господарювання, а з іншого – реальний рівень екологічних знань, умінь та навичок майбутніх фахівців залишився невисоким. Можливості для підвищення рівня екологічної спрямованості навчально-виховного процесу ЗВО обмежені нині чинними програмами, а також відсутністю якісних професійно спрямованих посібників для викладачів.

Проблема екологічної підготовки студентів вищих педагогічних навчальних закладів, формування в них екологічної культури надзвичайно актуальна, складна та динамічна. Це своєю чергою передбачає потребу пошуку нових і переосмислення усталених підходів до екологічної культури, освіти та виховання.

З огляду на це постає нагальна потреба пошуку нових шляхів підготовки майбутнього вихователя, що забезпечували б поєднання успішного засвоєння наук психолого-педагогічного циклу та формування вмінь використовувати набуті знання в еколого-педагогічній діяльності, а також поступове вдосконалення професійності в здійсненні еколого-природничої освіти дошкільників.

Показником результативності виховання екологічної культури дітей є їхня екологічно мотивована поведінка, зумовлена екологічною доцільністю та системою морально-етичних цінностей [5, с. 20]. Діяльність дітей у природі та еколого-педагогічна діяльність педагога є взаємозумовленими та взаємозалежними.

Отже, готовність до формування в дітей екологічно мотивованої поведінки має бути результатом еколого-педагогічної підготовки майбутніх вихователів, а становлення цієї готовності означає утворення системи таких мотивів, інтересів, установок, рис особистості, знань, досвіду практичної діяльності, які, активізуючись, забезпечать можливість ефективно виконувати свої професійні функції [5, с. 19].

Процес підготовки майбутнього педагога до здійснення екологічної освіти дитини охоплює систематизацію та удосконалення знань про природу як Всесвіт, у якому в тісному взаємозв'язку та взаємозалежності існує жива та нежива природа. При цьому завданням викладача є поглиблення знань студентів про характерні особливості природи України, ознайомлення із можливостями використання різноманітних об'єктів і явищ природи у роботі з дітьми дошкільного віку, самостійного набуття природознавчих знань шляхом спостережень, експериментів, роботи з довідковою літературою. Виконання завдань практичних занять передбачає формування системних уявлень про характерні особливості рослинного та тваринного світу найближчого оточення, низовинних, передгірних та гірських зон Закарпатської області, і на цій основі формування любові до природи України, прагнення оберігати та примножувати її багатства, розвиток екологічного чуття.

Одним із факторів, що впливає на якісну підготовку майбутніх педагогів до еколого-природничої освіти, є пошуково-дослідна діяльність у процесі вивчення дисциплін природознавчого циклу. Формування пошуково-дослідних вмінь та навичок студентів є одним із завдань фахової підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти.

Дослідження науковців (Н. Бібік, В. Бондаря, С. Гончаренка, Г. Костюка, В. Паламарчук, О. Савченко, В. Сухомлинського) свідчать, що, тільки займаючись пошуково-дослідницькою діяльністю, студенти навчаються розуміти та засвоювати нові знання, бути відвертими і здатними виражати особисті думки, формувати інтереси та усвідомлювати можливості.

У процесі пошуково-дослідницької діяльності набувають розвитку оціночні, комунікативні, естетичні вміння та навички.

На думку В. Оніпко, пошуково-дослідницька діяльність потребує засвоєння методів дослідження, активізації пізнавальної сфери особистості, а її специфічність зумовлюється її функціями, а саме: організацією творчого процесу засвоєння знань; забезпеченням високого рівня опанування методів наукового пізнання; формуванням потреб у пошуковій діяльності [6, с. 248].

Під пошуково-дослідницькою діяльністю студентів сьогодні розуміється така форма організації навчально-виховного процесу закладу вищої освіти, яка пов'язана з вирішенням студентами творчого, дослідницького завдання із заздалегідь невідомим результатом в різноманітних галузях дошкільної освіти, передбачаючи наявність основних етапів.

Метою пошуково-дослідної діяльності студентів є стимулювання розвитку інтелектуально-творчого потенціалу майбутнього педагога через розвиток та удосконалення пошуково-дослідницьких

здібностей та навичок дослідницької поведінки, адже однією із фахових компетентностей, визначених стандартом вищої освіти України, є здатність розробляти і реалізовувати дослідницькі та інноваційні проекти у сфері дошкільної освіти [7].

Спеціальні компетентності майбутнього вихователя щодо реалізації цілей еколого-природничої освіти дошкільників передбачають наявність у нього відповідної системи мотивів, сформованої еколого-моральної позиції, особистісного змісту у спілкуванні з природним довкіллям. Ця якість, на думку дослідників, є інтегративним новоутворенням, певним функціональним станом і стійкою характеристикою особистості й інтегрує екологічну спрямованість, позитивну мотивацію, професійно необхідні риси особистості, природничо-методичні знання, уміння й навички, рефлексію результатів власної праці [8, с. 7].

Завданням організації пошуково-дослідної діяльності є розширення знань та уявлень про навколишній світ, природу рідного краю відповідно до програми засвоєння дисциплін природознавчого циклу («Основи природознавства з методикою», «Методика ознайомлення з природою та екологічне виховання дошкільників»), формувати уміння працювати з різноманітними джерелами інформації, здійснювати відбір найбільш значущого змісту із наявного інформаційного масиву, формувати науково-дослідницькі навички як у процесі вивчення природи рідного краю, так під час здійснення еколого-педагогічної освіти дитини дошкільного віку.

Організація пошуково-дослідної діяльності природознавчого змісту вимагає дотримання принципу послідовності, що передбачає застосування етапів її підготовки. На першому етапі викладач ставить проблему, а студент сам повинен знайти шляхи її розв'язання. Наприклад, у процесі вивчення теми «Фіксація вражень дошкільників у календарях, схемах, малюнках» студентам пропонується завдання змодельовати оптимальний календар природи для дітей молодшого, середнього та старшого дошкільного віку. У процесі колективного навчального діалогу, представлення різних видів календарів, створення проблемних ситуацій, колективного моделювання, виставки макетів календарів студенти приймають рішення, відстоюючи його ефективність на практичному занятті.

На другому етапі дослідної діяльності викладач ставить проблему, а студенти самостійно знаходять шляхи її вирішення. Так, готуючись до практичних занять, що стосуються моделювання роботи природознавчого змісту в умовах дошкільного закладу, студенти самостійно підбирають види, типи та способи організації пізнавальної діяльності дошкільників. Причому визначення змісту знань дошкільників здійснюється на основі діючих програм розвитку та виховання дітей, від-

повідно до чого й ставиться мета роботи, а підбір методів та прийомів реалізується відповідно до методики ознайомлення дошкільників з природою. У процесі аналізу та обговорення представленої моделі визначаються позитивні її сторони, визначається ефективність проведеної роботи, обговорюються недоліки та причини їх наявності, а також можливості усунення.

Цікавою та ефективною формою пошуково-дослідної діяльності є складання студентами рефератів на тему «Природні багатства міста (села), де я народився». Різні підходи до вирішення завдань опису географічного розміщення, особливостей рельєфу, ґрунтів, водойм, клімату, рослинного та тваринного світу призводять не тільки до опрацювання наявної літератури, засобів Internet, але й до власної дослідницької діяльності. Результати виконання завдання свідчать і про те, що студенти самостійно обстежували територію, здійснюючи часткову інвентаризацію рослин та тварин, об'єктів охорони природи; складали колекції насіння, вивчали матеріали місцевих краєзнавців; здійснювали фото- та відеозйомки тощо [1, с. 114].

У процесі навчальних дискусій, спостереження за планом роботи, рольових ігор студенти самостійно оцінюють ефективність виконаної роботи, анують досягнення у вирішенні завдань.

На третьому етапі студенти самостійно ставлять проблему, шукають шляхи її подолання та знаходять розв'язання.

Жваво та цікаво проходять практичні заняття під час проведення навчальної практики з природознавства. На цих заняттях легко організувати пошуково-дослідницьку діяльність. Мета занять – навчити студентів робити відкриття, бути уважними спостерігачами. Більшість занять практики проводиться у формі екскурсій, дослідів. Під час вивчення природних особливостей гір Ловачка, Жорнина, Червона, що знаходяться в межах району практики, студенти вчаться спостерігати, порівнювати явища, факти, робити висновки. Тематика екскурсій доволі проста: «Що у нас над головою і під ногами?», «Що росте на клумбі?», «Що спільного у різних рослин?». Тільки в процесі обговорення можна почути судження кожного студента, відчуті їх інтереси. Студенти знаходять представників трав'янистої дикоростучої та деревно-чагарникової рослинності, вчаться їх порівнювати. У процесі проходження практики пошуково-дослідницька діяльність переважно має практичний характер, набуття навичок накопичення, обґрунтування та оформлення робіт на запропоновані теми, спостережень, дослідів.

Для виконання індивідуальних завдань студенти самостійно обирають те, що їм цікаво. Обравши тему «Рослини та тварини в українській (закарпатській) символіці», студенти представляють

цікаві результати пошуково-дослідної діяльності у формі альбомів, слайдів, вишивок, виробів з дерева, кукурудзи, лози тощо.

Слід відмітити, що для формування у студентів дослідницьких умінь екологічного спрямування необхідно підібрати найбільш придатні методики стимуляції творчого процесу, вибір яких визначається такими критеріями: простотою, доступністю в розумінні, можливістю засвоєння за обмежений час, високою результативністю активізації та стимуляції дослідницької діяльності студентів. Саме цим критеріям відповідають методики «Пошук аналогій», «Алгоритм розв'язання дослідницьких задач» та «Коллективний проєкт».

Висновки і пропозиції. Таким чином, становлення екологічного світогляду майбутнього педагога передбачає цілеспрямовану плано-мірну організацію формування теоретичних знань про природу як сукупність об'єктивних умов існування людства, його навколишнього середовища і на цій основі формування умінь та навичок організації пізнавально-виховного процесу екологічного спрямування з дітьми дошкільного віку. Однією з умов успішного здійснення процесу формування еколого-природничої освіти є формування у студентів дослідницьких умінь як базових компонентів майбутнього фахівця дошкільної освіти, які виражають провідні характеристики процесу творчого його становлення, відображають універсальність її зв'язків з навколишнім світом, ініціюють здатність до творчої самореалізації, визначають ефективність пізнавальної діяльності студентів, сприяють перенесенню знань, умінь і навичок дослідницької діяльності в практику навчально-виховної роботи з дітьми дошкільного віку.

Зазначені положення свідчать про актуальність дослідження проблеми формування еколого-природничої освіти майбутнього педагога, адже необхідність екологічної освіти й виховання молоді зумовлені потребами сьогодення, найбільш актуальною серед яких є збереження природного середовища для здоров'я і життя людини. Саме тому екологічна підготовка майбутнього педагога розглядається як один із найнеобхідніших складників професійної педагогічної освіти.

Список використаної літератури:

1. Пинзеник О.М. Формування природознавчої компетентності майбутніх вихователів дошкільних закладів у процесі навчальної практики. *Професійна підготовка майбутнього педагога в умовах сучасної освітньої парадигми: монографія* / Товканець Г.В., Атрощенко Т.О., Барна Х.В та колектив авторів / за заг. ред. доктора педагогічних наук Товканець Г.В. Київ : Кондор-вид., 2015. С. 112–117.
2. Лисенко НВ. Теорія і практика екологічної освіти: дошкільник-педагог : Навчально-методичний посібник для ВНЗ, Київ : Слово, 400 с. 2009.
3. Пинзеник О.М. Підготовка майбутніх вихователів до формування екологічно-доцільної поведінки дошкільників. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Педагогіка. Соціальна робота*. Випуск 23. Ужгород. 2011. С. 127–129.
4. Присяжнюк Л.А., Грошовенко О.П. Підготовка майбутніх вихователів до реалізації завдань еколого-природничої освіти дошкільників у контексті оновлення стандартів вищої освіти. *Освітній дискурс : збірник наукових праць = Educational discourse : collection of scientific papers*. Київ : «Видавництво «Гілея», 2018. Вип. 9 (11–12) : педагогічні науки. С. 112–121.
5. Плохій З.П. Формування екологічно мотивованої діяльності дошкільнят. *Дошкільне виховання*. 2005. № 7. С. 19–21.
6. Оніпко В. Організація пошуково-дослідницької діяльності майбутніх учителів природничих дисциплін у підготовці до роботи у профільній школі *Витоки педагогічної майстерності*. Полтава. 2013. Випуск 11. С. 246–250.
7. Міністерство освіти і науки України, 2020. Стандарти вищої освіти України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/standarty/2020/05/2020-zatverd-standart-012-m.pdf> (дата звернення 14 травня 2020).
8. Трубник І.В. Підготовка майбутніх вихователів до формування екологічно мотивованої поведінки старших дошкільників : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Ялта, 2009. 20 с.

Pynzenyk O. The improving of training of the preschool educators to realization of ecological and science education at the conditions of reforming

The article has considered the problem of improving the future specialists' of preschool education training for the implementation of environmental education. Environmental education is a process that combines the acquisition of knowledge of natural character and environmental skills acquired in the learning process, as well as personal qualities that determine the nature of human behavior in nature. The problem of formation of ecological and pedagogical education of the future educators of preschoolers has been considered as an obligatory factor of his professional training. The influence of this factor should be manifested in the improvement of all components of the pedagogical process of preschool education, to create conditions for a complete reorientation of priorities in upbringing children, providing a qualitatively new interpretation of human coexistence as part of nature from the standpoint of humanism and spirituality. Numerous scientific and pedagogical researches have improved that the formation of basic knowledge about the relationships

and interdependencies in nature should begin its introduction into the system of education and upbringing of preschoolers, because at this age has been formed the basis of human worldviews and relationships with the environment. Among the means of improving the quality of natural education are the following: research activities of students aimed at systematizing and expanding the knowledge of future teachers about the relationships and interdependencies in nature, studying the nature of the native land, designing and modeling work on natural competence with preschoolers. Today, the research activity of students has been understood as a form of organization of the educational process of a higher educational establishment, which has been associated with students solving a creative, research problem with a previously unknown result in various areas of preschool education, assuming the main stages. The purpose of students' research activities is to stimulate the development of intellectual and creative potential of the future educators through the development and improvement of research abilities and skills of research behavior. The tasks of organizing research activities is to expand knowledge and ideas about the world around us, the nature of the native land in accordance with the program of mastering the disciplines of the natural science cycle ("Fundamentals of nature science with methodics", "Methodics of acquaintance with nature and ecological education of preschoolers"), formation the ability to work with different sources of information, to select the most relevant content from the existing information array, to form research skills in the process of studying the nature of the native land, and during the implementation of ecological and pedagogical education of preschoolers.

Key words: *environmental education, environmental culture, environmental-natural education, teacher training.*